På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende spørgsmål, som Cour du travail de Mons har forelagt den ved dom af 10. februar 1978, for ret:

1. **Ved anvendelse af nationale regler om forbud mod dobbeltydelser tilkommer det den nationale domsmyndighed, uafhængigt af fællesskabsretten, at bestemme forhøjelsen for forsørgelsesberettiget ægtefælle og den 13. månedlige betaling efter den nationale ret, der ud fra lovvalgsregler skal finde anvendelse.**

2. **Viser den nationale lovgivning sig dog at være mindre fordelagtig end ordningen med sammenlægning og forholdsmæssig beregning, skal denne sidstnævnte anvendes.**

Kutscher Sørensen Bosco

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. oktober 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 20. SEPTEMBER 1978 [1]

Høje Ret.

Denne sag er indbragt for Domstolen som en anmodning om præjudiciel afgørelse fra Cour du Travail de Mons.

Antonio Viola, indstævnede i hovedsagen, blev født i april 1908. Så vidt det fremgår af akterne arbejdede han i Italien fra 1930 til 1935, i Tyskland i en kort periode i 1938 og 1939 og i

1 — Oversat fra engelsk.

Belgien fra 1947 til 1960. Herefter blev han syg. Han bor stadig i Belgien. I 1961 blev han berettiget til invalidepension både i Belgien og Italien. Han har aldrig været berettiget til en sådan pension i Tyskland.

Størrelsen af den pension, han er berettiget til i Belgien, har været genstand for langtrukne og indviklede stridigheder dér mellem ham selv og de pågældende belgiske socialmyndigheder, nemlig Institut national d'assurance maladie — invalidité (eller »INAMI«) og Union nationale des fédérations mutualistes neutres (eller »UNFMN«). De er appellanterne ved Cour du Travail de Mons.

Jeg tror næppe, det er nødvendigt at berette om alle tvistens detaljer. Indstævnedes stilling efter belgisk ret blev i høj grad klarlagt ved en dom, som Cour du Travail de Mons afsagde den 25. juni 1976, og sagens tvistepunkter blev herved anseeligt begrænset.

Dommen drejede sig hovedsagelig om artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 om ydelser ved sygdom og invaliditet. (Jeg foreslår kort at kalde denne lov for »den belgiske lov af 1963« eller »1963-loven«). Domstolen har beskæftiget sig med dennes artikel 70, stk. 2 i hvert fald to gange tidligere, nemlig i sag 75/76 *Kaucic* mod *INAMI,* Sml. 1977, s. 495 og nyligere i sag 83/77, *Naselli* mod *CAAIMI* og *INAMI,* Sml. 1978, s. 683.

Artikel 70, stk. 2 lyder for så vidt det umiddelbart er relevant her som følger:

»Ydelser efter denne lov tilkendes kun i henhold til de af kongen fastsatte betingelser, når den skade, som der gennem ydelserne søges opretning for, er omfattet af de almindelige erstatningsregler eller andre regler. I disse tilfælde udbetales forsikringsydelserne ikke samtidig med den erstatning, der ydes i henhold til disse andre regler, men udredes kun i det omfang, der ikke ydes fuld erstatning for den skade, der er omfattet af disse andre regler.«

Cour du Travail de Mons har i sin dom af 25. juni 1976 udtalt følgende:

1. Indstævnede var berettiget til sin belgiske invalidepension efter belgisk lovgivning alene (idet denne lovgivning er af type »A«), således at han ikke behøvede at påberåbe sig fællesskabsretten for at godtgøre sin ret til pensionen;
2. ifølge belgisk ret, navnlig artikel 70, stk. 2 i 1963-loven, kunne der fra pensionen trækkes det beløb, som indstævnede havde modtaget som italiensk pension, fordi udtrykket »andre regler« i artikel 70, stk. 2 omfattede fremmed ret;
3. for så vidt indstævnede havde modtaget sin belgiske pension uden et sådant fradrag skulle han følgelig tilbagebetale det beløb i belgiske francs, som svarede til hans italienske pension;
4. appellanternes krav på en sådan tilbagebetaling var imidlertid tidsmæssigt begrænset i den forstand, at krav fra før den 1. maj 1969 var forældede.

Cour du Travail udsatte derfor forhandlingerne for at parterne kunne fremskaffe nærmere oplysninger om de beløb, som indstævnede havde modtaget fra de italienske myndigheder mellem den 1. maj 1969 og den 30. april 1971 — den sidstnævnte var den dato, fra hvilken UNFMN før udbetalingen af indstævnedes belgiske pension havde fratrukket hans italienske pension heri.

Som følge heraf kunne appellanterne senere fremlægge et brev dateret den 31. maj 1977 indeholdende de relevante tal fra den kompetente italienske myndighed, nemlig Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (eller »INPS«). Dette afslørede, at indstævnede i Italien havde været berettiget til to forhøjelser af sin pension, nemlig en månedlig forhøjelse p.g.a. forsørgelsespligt over for ægtefællen og en forhøjelse i anledning af julen svarende til 1/12 af det årlige beløb (den såkaldte 13. måned).

Efter yderligere forhandlinger har Cour du Travail den 10. februar 1978 afsagt kendelse om, at følgende to spørgsmål forelægges Domstolen:

»1. Udgør den forhøjelse for en forsørgelsesberettiget ægtefælle, som der var ret til efter gældende italiensk lovgivning mellem 1. maj 1969 og 30. april 1971, en integrerende del af den italienske invalidepension i henseende til anvendelsen af reglerne om sammenlægning i artikel 11 i forordning nr. 3 og artikel 9 i forordning nr. 4?

2. Skal pensionen anses for at omfatte den 13. månedlige betaling, som INPS i henhold til italiensk lovgivning af 4. april 1952 har udbetalt til indstævnede i 1969 og 1970, når det drejer sig om at anvende reglerne om sammenlægning i EØF-forordningerne nr. 3 og 4?«

Denne forelæggelseskendelse blev selvfølgelig afsagt før Domstolens dom i *Naselli*-sagen. Det fremgår efter min opfattelse klart af denne dom, som Kommissionen da også anførte, at de af Cour du Travail forelagte spørgsmål rammer ved siden af.

Artikel 11 i forordning nr. 3 (JO L 30 af 16. 12. 1958) har to stykker.

Det første lyder som følger:

»Bortset fra på den ene side alderdoms- og efterladteforsikring (pensionsforsikring) og på den anden side invalideforsikring, der medfører en fordeling af udgifterne mellem institutionerne i 2 eller flere medlemsstater, kan der ikke med hjemmel i nærværende forordning rejses eller opretholdes krav efter lovgivningen i 2 eller flere medlemsstater om flere ydelser af samme art eller om flere ydelser på grundlag af samme forsikringsperiode eller dermed ligestillet periode.«

Bestemmelsen er klart irrelevant, om ikke andet så fordi indstævnede var berettiget til sin belgiske invalidepension efter belgisk ret alene og ikke efter forordning nr. 3, således at han ikke fik nogen rettighed tillagt ved »nærværende forordning«.

Artikel 11, stk. 2 lyder som følger:

»Indeholder en medlemsstats lovgivning bestemmelser om, at en ydelse skal nedsættes eller stilles i bero i tilfælde af samtidig udbetaling af andre sociale ydelser eller nydelse af andre indtægter eller under en arbejdsperiode, finder disse bestemmelser også anvendelse, hvor det drejer sig om ydelser, der er erhvervet i henhold til en anden medlemsstats ordning eller om indtægter, der er oppebåret på en anden medlemsstats territorium, eller om beskæftigelse på nævnte territorium. Dette gælder dog ikke i tilfælde, hvor ydelser af samme art er erhvervet i medfør af bestemmelserne i artiklerne 26 og 28.«

Dette stykke og den tilsvarende bestemmelse i forordning nr. 1408/71, nemlig artikel 12, stk. 2, har været behandlet af Domstolen i en række sager, navnlig i sag 34/69, *Duffy*-sagen, Sml. 1969, s. 169, sag 184/73, *Kaufmann*-sagen, Sml. 1974, s. 517, sag 22/74, *Mura*-sagen, Sml. 1977, s. 1699, sag 27/77, *Greco*-sagen, ibid s. 1711, sag 98/77, *Shaap*-sagen (endnu ikke offentliggjort), sag 105/77, *Boerboom*-sagen (endnu ikke offentliggjort), og naturligvis i *Naselli*-sagen.

Af Domstolens domme i disse sager fremgår så vidt ses bl.a. følgende principper.

Hvor en medlemsstats lovgivning indeholder en bestemmelse, hvorefter dobbelte sociale sikringsydelser er forbudt, men hvori det samtidig foreskrives, at den i sig selv kun finder anvendelse på ydelser, der er givet i henhold til den pågældende stats lovgivning alene, kan der ikke henvises til artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 (eller artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71) med den virkning, at bestemmelsen også finder anvendelse på en ydelse efter en anden medlemsstats

lovgivning i et tilfælde, hvor den pågældende person er berettiget til ydelsen i den første medlemsstat ifølge dennes ret alene uafhængigt af fællesskabsretten. I *Duffy*-sagen kunne et forbud mod dobbeltydelser i fransk ret, der efter fransk ret kun fandt anvendelse på andre franske ydelser, ikke anvendes i medfør af artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 til at nedsætte vedkommendes franske pension på grund af en ydelse, der var ret til efter belgisk lovgivning. Artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 (eller artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71 kan kun påberåbes med henblik på at udvide rækkevidden af en sådan bestemmelse i en medlemsstats ret, hvor den pågældende person bliver nødt til at henvise til fællesskabsforordningen for at godtgøre en ret til ydelse i denne medlemsstat. I *Kaufmann*-sagen, hvor den pågældende person måtte henvise til forordning nr. 3 for at godtgøre sin ret til ydelse i Nederlandene, kunne forordningens artikel 11, stk. 2 påberåbes for at udvide rækkevidden af et hollandsk forbud mod dobbeltydelser, således at den kunne anvendes på en ydelse, der skulle udbetales i Tyskland.

Hvor imidlertid et forbud mod dobbeltydelser i en medlemsstats lovgivning korrekt fortolket efter medlemsstatens ret, finder anvendelse både på ydelser efter fremmed ret og efter egen ret — som Cour du Travail de Mons har antaget for artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 1963 korrekt fortolket efter belgisk ret — er anvendelsen af artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 (efter omstændighederne artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71) primært kun fakultativ, såfremt ydelsen er erhvervet efter den pågældende medlemsstats ret uafhængigt af fællesskabsretten: det vil sige, at fællesskabsretten her ikke forbyder anvendelsen af det nationale forbud mod dobbeltydelser. Fællesskabsretten bestemmer her blot, at dersom anvendelsen af det nationale forbud mod dobbeltydelser på den rent nationale ydelse bevirker, at denne reduceres til et beløb, der er mindre, end hvad den pågældende person ville have krav på i henhold til den relevante fællesskabsforordning, skal personen i det mindste have udbetalt sidstnævnte beløb.

Det følger heraf efter min opfattelse, at spørgsmålet, om den pension, som indstævnede i den foreliggende sag er berettiget til efter belgisk ret alene, kan nedsættes, ikke blot med hans italienske pensions grundbeløb, men også med de supplerende ydelser til denne pension efter italiensk ret (dvs. det månedlige forsørgertillæg og den »13. måned«) ikke er et fællesskabsretligt spørgsmål, men et spørgsmål om fortolkning af artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 1963. Fællesskabsretten kommer så at sige kun ind i billedet, hvis artikel 70, stk. 2, fortolket korrekt efter belgisk ret, medfører en nedsættelse af indstævnedes belgiske pension til et lavere beløb end den pension, han ville være berettiget til i Belgien ved anvendelse af de relevante fællesskabsretlige regler. Cour de Travail har imidlertid ikke stillet noget spørgsmål angående sidstnævnte beløbs beregning.

Jeg nævnte for lidt siden, at anvendelsen af artikel 11, stk. 2 i et tilfælde som det her foreliggende primært kun var fakultativ. Herved tænkte jeg på en sekundær virkning, som bestemmelsen kan have i visse tilfælde. Dette fremgik af Domstolens domme i *Mura* og *Greco*-sagerne, og jeg henviste hertil i mine forslag til afgørelse i *Naselli, Schaap* og *Boerboom*-sagerne. Denne virkning består i, at hvor end artikel 11, stk. 2 bliver anvendt, selv om dette kun sker i den nævnte fakultative forstand, kan dens anvendelse medføre, at artikel 9 i forordning nr. 4 bliver virksom.

Dette forholds betydning for den foreliggende sag er naturligvis, at Cour du Travail de Mons i de spørgsmål, den har anmodet Domstolen om at besvare, ikke kun har henvist til artikel 11 i forordning nr. 3, men også til artikel 9 i forordning nr. 4.

Jeg vil undlade en oplæsning af den ret lange artikel 9 i forordning nr. 4, og nøjes med anføre følgende:

— Artiklens stykke 1 finder klart kun anvendelse, hvor der findes konkurrerende forbud mod dobbeltydelser i flere medlemsstaters lovgivning — dette er ikke tilfældet her, hvor der ikke kan antages at være noget relevant forbud mod dobbeltydelser i italiensk lovgivning.

— Artikel 9, stk. 2 blev behandlet af Domstolen i *Naselli*-sagen, hvor det statueredes, at bestemmelsen var affattet således, at den kun kunne anvendes, hvor den omhandlede ydelse var blevet erhvervet ved sammenlægning og forholdsmæssig beregning — dette er heller ikke tilfældet her;

— Artikel 9, stk. 3 vedrører spørgsmålet om udveksling af oplysninger mellem medlemsstaternes institutioner;

— Stykke 4 angår børnetillæg, og

— stykke 5 omhandler retten til familietillæg for en arbejdstager, som har været i to medlemsstater i den samme måned.

Artikel 9 er derfor uden betydning her.

Domstolen har som en generel regel pålagt sig selv en pligt til ikke at prøve relevansen af de spørgsmål, som en national ret forelægger den i medfør af EØF-traktatens artikel 177. Jeg betvivler ikke, at det er en god hovedregel. Men det er en regel med undtagelser. En undtagelse er, at reglen ikke finder anvendelse, hvor den pågældende nationale ret har forelagt Domstolen et spørgsmål vedrørende fortolkningen af en fællesskabsretlig regel, som klart ikke kan anvendes på den verserende sag — jf. sag 13/68 *Salgoil* mod *Italien*, Sml. 1965-1968, s. 553). Domstolen vil heller ikke afgøre spørgsmål, som i virkeligheden henhører under national ret under henvisning til, at de vedrører fællesskabsretten. Det falder navnlig uden for Domstolens kompetence at bestemme, hvordan en ydelse efter en anden medlemsstats lovgivning skal bestemmes efter national ret — jf. sag 93/75, *Adlerblum* mod *Caisse Nationale d'Assurance Vieillesse des Travailleurs Salariés* (Sml. 1975, s. 2147).

Jeg er derfor af den opfattelse, at Domstolen bør besvare spørgsmålene fra Cour du Travail de Mons således, at hverken artikel 11 i forordning nr. 3 eller artikel 9 i forordning nr. 4 indskrænkede en medlemsstats beføjelse til ved lov at begrænse en vandrende arbejdstagers pensionsret, hvis krav herpå i den pågældende stat støttes på denne stats lovgivning alene uden henvisning til fællesskabsretten.